

Asia: VN/23886/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vuosina 2026-2027 myönnettävästä puhtaan teollisuuden investointien verohyvityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi vuosina 2026–2027 myönnettävästä puhtaan teollisuuden investointien verohyvityksestä

Pro Kemijärvi ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Yhdistys pitää tärkeänä, että Suomeen luodaan kannusteita puhtaan siirtymän investoinneille sekä energiajärjestelmän kehittämiseksi. Samalla katsomme, että julkisen tuen myöntämisen tulee perustua hankkeiden kokonaisvaikutusten arviointiin eikä pelkästään niiden ilmasto- tai energiapoliittisiin tavoitteisiin.

Puhtaan siirtymän tavoitteiden edistäminen ei saa johtaa tilanteeseen, jossa veronmaksajien varoja kohdennetaan hankkeisiin, joiden ympäristövaikutukset, vesistövaikutukset tai paikalliset haitat osoittautuvat merkittäviksi vasta myöhemmissä lupamenettelyissä. Julkisen tuen tulee ohjata aidosti kestävään kehitykseen.

Erytystä huomiota tulee kiinnittää sähkön pitkäaikaiseen varastointiin liittyviin hankkeisiin, kuten pumppuvoimalaitoksiin. Vaikka pumppuvoimalat voivat tukea sähköjärjestelmän joustavuutta, niihin voi liittyä erittäin merkittäviä vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen, vesistöihin, kalakantoihin, poronhoitoon, virkistyskäyttöön sekä paikallisyhteisöihin.

Kemijärven alueelle suunniteltujen pumppuvoimalahankkeiden ympäristövaikutusten arvioinneissa on tunnistettu muun muassa:

- luonnontilaisten lähteiden, purojen ja muiden vesiluontokohteiden menetyksiä
- vaikutuksia pohjavesiolosuhteisiin
- vaikutuksia kalastoon ja kalastukseen
- vaikutuksia poronhoidon toimintaedellytyksiin
- vaikutuksia Natura-alueisiin ja muihin suojelukohteisiin
- vaikutuksia maisemaan, virkistyskäyttöön ja paikallisten ihmisten elinoloihin.

Pidämme ongelmallisena, jos merkittäviä julkisia tukia tai verohyvityksiä voitaisiin myöntää hankkeille jo ennen kuin niiden ympäristövaikutukset, lupakelpoisuus tai yhteiskunnallinen hyväksyttävyys on riittävästi selvitetty.

Investointihyvityksen myöntämisen keskeisenä edellytyksenä tulee olla hankkeen osoitettu lisäisyys. Julkista tukea ei tule myöntää hankkeille, jotka toteutuisivat olennaisilta osin myös ilman verohyvitystä. Erityisesti suurten energiayhtiöiden hankkeiden osalta tulee arvioida, missä määrin verohyvitys aidosti vaikuttaa investointipäätökseen ja missä määrin kyse on investoinneista, jotka toteutuisivat markkinaehtoisesti.

Esitystä tulisi täydentää siten, että investointihyvityksen myöntämisen edellytyksenä on:

1. ympäristövaikutusten arviointimenettelyn valmistuminen;
2. hankkeen osoitettu yhteensopivuus vesienhoidon, luonnonsuojelun ja muun ympäristölainsäädännön tavoitteiden kanssa;
3. arvio hankkeen kumulatiivisista vaikutuksista alueella jo toteutettujen ja suunnitteilla olevien hankkeiden kanssa;
4. paikallisten vaikutusten ja sosiaalisen hyväksyttävyyden huomioon ottaminen;
5. arvio siitä, ettei hanke lisää kohtuuttomasti jo ennestään voimakkaasti säännösteltyjen vesistöjen ympäristökuormitusta eikä vaaranna vesienhoidon tavoitteiden saavuttamista;
6. hankkeen osoitettu lisäisyys suhteessa tilanteeseen, jossa verohyvitystä ei myönnetä;
7. se, ettei investointihyvitystä myönnetä hankkeille, joiden toteuttaminen edellyttää poikkeuksia luonnonsuojelulainsäädännöstä tai joiden vaikutuksia ei voida riittävästi lieventää.

Erityisen tärkeänä pidämme jo voimakkaasti säännösteltyjen vesistöjen asemaa. Kemijärven alueella suunnitellaan samanaikaisesti neljää pumppuvoimalaitosta kolmen eri toimijan toimesta. Hankkeiden yhteisenä ala-altaana toimisi jo nykyisin erittäin voimakkaasti säännöstelty Kemijärvi, jonka säännöstelyväli on poikkeuksellisen suuri. Vesistöön kohdistuu samanaikaisesti myös muita merkittäviä paineita, kuten vesivoiman tuotanto, vaelluskalojen palauttamishankkeet sekä mahdolliset kaivoshankkeet.

Julkisen investointituen myöntäminen yksittäisille hankkeille ennen alueellisten yhteis- ja kumulatiivisten vaikutusten arviointia voi johtaa tilanteeseen, jossa valtio tukee hankkeita, joiden yhteisvaikutukset vesistöön, kalastoon, jääolosuhteisiin, virkistyskäyttöön, poronhoitoon ja luonnon monimuotoisuuteen osoittautuvat myöhemmin merkittäviksi. Tämän vuoksi kumulatiivisten vaikutusten arvioinnin tulee olla investointihyvityksen myöntämisen edellytys.

Lisäksi katsomme, että valtiontuen myöntämisessä tulisi soveltaa johdonmukaisesti niin sanottua "ei merkittävää haittaa" -periaatetta (Do No Significant Harm, DNSH). Periaatteen tulee koskea myös energiavarastoja ja sähköjärjestelmän joustoratkaisuja. Hanketta ei tulisi pitää puhtaan siirtymän investointina, mikäli se samalla aiheuttaa merkittävää haittaa luonnon monimuotoisuudelle, vesistöille tai muille ympäristöarvoille.

Investointihyvitykselle tulisi säätää myös lakisääteinen seuranta- ja arviointivelvoite. Arvioinnissa tulisi tarkastella vähintään:

- hankkeiden todellista lisäisyysvaikutusta
- työllisyys- ja aluetalousvaikutuksia
- ympäristö- ja ilmastovaikutuksia
- vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen
- julkisen talouden vaikutuksia
- sitä, kuinka suuri osa tuetuista hankkeista olisi toteutunut ilman verohyvitystä.

Koska investointihyvityksen vaikutukset voivat ulottua vuosikymmenien päähän, tulee myös verotuen kustannustehokkuutta ja julkisen talouden riskejä seurata järjestelmällisesti.

Aluekehityksen näkökulmasta on tärkeää arvioida hankkeiden nettovaikutuksia. Rakentamisen aikaiset työpaikat eivät yksin riitä perusteeksi merkittävälle julkiselle tuelle, mikäli hankkeiden

pysyvät työpaikkavaikutukset jäävät vähäisiksi tai hankkeet aiheuttavat haittaa alueen matkailulle, kalastukselle, poronhoidolle tai muulle elinkeinotoiminnalle.

Pro Kemijärvi ry katsoo, että puhtaan siirtymän tukijärjestelmien tulee edistää aidosti kestäväää kehitystä. Vihreä siirtymä ei saa johtaa tilanteeseen, jossa julkisilla varoilla tuetaan hankkeita, jotka aiheuttavat merkittäviä haittoja luonnon monimuotoisuudelle, vesistöille tai paikallisille yhteisöille. Erityisesti jo ennestään voimakkaasti säännösteltyihin vesistöihin kohdistuvien hankkeiden osalta tulee varmistaa, että ympäristövaikutukset, yhteisvaikutukset ja hankkeiden todellinen yhteiskunnallinen hyöty on selvitetty kattavasti ennen tukipäätösten tekemistä.

Pro Kemijärvi ry

Juujärvi Tomi
Pro Kemijärvi ry